

Kolmas äidinkieli

Mikä on Suomen kolmas äidinkieli? Moni ehdottaisi saamea, jonka murteiden puhujia meillä on noin kolmetuhatta. Harvat tietävät, että viittomakieltä käyttää noin 5 000 ihmistä tärkeimpänä viestintävälineenään. Suurin osa on varhaiskuuroja, ts. henkilöitä jotka ovat joko syntyneet kuuroina tai menettäneet kuulonsa ennen puhekielen normaalia omaksumista. Näillä kuuroilla on viittomakieli äidinkielenään.

Kuulevat eivät yleensä ole viittomakieleen tutustuneet, ja siksi monilla on siitä virheellisiä käsityksiä ja ennakkoluuloja. Joku uskoo, että viittomakieli on vain toisen luokan "primitiivinen kieli", tai että se on suomen kielen surkastunut muoto. Kielten yleisen teorian näkökulmasta viittomakieli täyttää kuitenkin toimivalle kielelle asetettavat vaatimukset. Niinpä perusviittomien lukumäärä on periaatteessa rajoittamaton (niitä on ainakin 3 000), viittoman muotoa ei yleensä voi ennustaa vaikka tuntee tarkoitteen muodon. Kielen käyttö ei ole sidoksissa välittömään tilanteeseen ja perusviittomia yhdistelemällä tiettyjen sääntöjen mukaan voidaan rakentaa melkein mitä tahansa uusia pitempiä sanomia.

Varhaiskuurojen käyttämä ns. varsinainen viittomakieli on siis kieli siinä missä suomikin — mutta eri kieli eikä suinkaan suomen kielen surkastuma. Viittomakielen rakenne poikkeaa monin tavoin suomen rakenteesta. Pari esimerkkiä: suomessa adjektiiviattribuutti edeltää pääsanaansa ("iso talo"), Viittomakielessä se seuraa pääviittomaa tai voidaan sulauttaa siihen, jolloin esim. suuriliikkeinen talo-viittoma vastaa suomen ilmausta "iso talo", pieni-liikkeinen ilmausta "pieni talo". Viittomakielessä kysymys- ja kieltoviittomat ovat yleensä lauseen lopussa, suomessa vastaavat sanat ovat joko alussa tai keskellä.

Simultaanisella viittomisella tarkoitetaan viittomakielen muotoa, joka perustuu varsinaiseen viittomakieleen, mutta jota on kehitetty suomen kielen suuntaan mm. sanajärjestyksestä muuttamalla ja keksimällä päätteitä vastaavia viittomia. Simultaanista viittomista käytetään paljon kuurojen opetuksessa, mutta se on oikeastaan eri kielimuoto kuin varhaiskuurojen käyttämä varsinainen viittomakieli.

Monet viittomakielen erikois-

Eino Savisaari — Antti Vane: Viittomakieli. Johdatus kielen olemukseen ja käyttöön. Gaudeamus, 1979.

piirteet seuraavat suoraan siitä, että se perustuu näkö- eikä kuuloaistiin kuten puhekielet. Ilmeillä, eleillä ja kokonaisilmallisella on esim. painotusta, melodiaa ja rytmisiä vastaavia tehtäviä. Useat perusviittomat ovat tarkoitteidensa enemmän tai vähemmän helposti tunnistettavia kuvia eli ikoneja; esim. "talon" merkitys viitotaan talon ääriiviivoilla. Juuri perusviittomien kuvanomaisuuden takia viittomakieli on melko kansainvälistä.

Persoonallisuuden ja ajattelun kehityksen sekä sosialisointi kannalta viittomakieli on kuuroille yhtä keskeinen kuin kuuleville suomen kieli. Kuurot tulisi ymmärtää omilla eikä kuulevien ehdoilla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin runsaasti asenteiden ja tietojen muokkausta, jossa Savisaaren ja Vanteen kirja on erinomainen apuneuvo.

FRED KARLSSON

Taidemaalarit koolle Helsinkiin

Taidemaalarit viettävät omia päiviään viikonvaihteessa 19.—20. lokakuuta Helsingin Taidehallissa. Ensimmäisillä valtakunnallisilla taidemaalari-päivillä ammattitaiteilijat eri puolilta Suomea keskustelevat kuvataiteen tämän päivän ongelmista.

Taiteen tekemisen ongelmista alustavat mm. taidemaalarit Lars-Gunnar Nordström, Rafael Wardi ja Perttu Näsänen. Päivien puheenjohtajana toimii taidemaalari Mauri Favén.

Tekstiilitriennaali tulossa Helsinkiin

Pohjoismainen tekstiilitriennaali vieraillee Helsingissä marraskuussa. Näyttely on modernin pohjoismaisen tekstiilitaiteen katselmus ja se kiertää kaikissa pohjoismaissa.

Helsingissä näyttely on esillä Taideteollisuusmuseossa, jossa se avataan yleisölle 8. marraskuuta. Näyttelyyn osallistuu Suomesta kuusitoista tekstiilitaiteilijaa. Kaiken kaikkiaan on esillä 88 pohjolan tekstiilitaiteilijan teoksia.